

LENGYEL JÁNOS

Megmaradni magyarnak?

1990-ben érettségiztem, a beregszászi 4. számú Kossuth Lajos Középiskolában. Kárpátalja akkor még a szovjet birodalom része volt. Anyanyelvemen tanultam, mert családom azt szerette volna, ha megmaradok magyarnak. Akkoriban, ha valaki magyarul akart továbbtanulni, csak egy lehetősége volt: az Ungvári Nemzeti Egyetem magyar filológia szaka. A továbbtanulásnak azonban olyan anyagi feltételei voltak, amelyek esetemben hiányoztak.

Ukrajna függetlenné válása után más szelek kezdtek fűjdogálni. Újra elővettem régen dédelgetett álmomat és nekivágtam a nagyvilágnak. 1994-ben érkeztem Magyarországra, azzal a céllal, hogy egy évi munkával megkeresem a tandíjat és a megélhetésemet biztosító összeget. Tanulni akartam, mégpedig történelmet. Magyarul, magyart. Is.

De a sors másképpen rendelkezett. Hirtelen én lettem az egyedüli kereső. Félárvaként nőttem fel, és akkor beteges édesanyám elvesztette munkahelyét. Ráadás-ként nagynénemet és unokahúgomat is támogatnom kellett. Az egy évre tervezett munkából így lett végül tíz, amit a magyarországi iparban dolgoztam le, napi tizenkét órában. Voltam kőműves, ács, vasszerelő, kubikos, bádogos, állványozó stb.

2003-ban próbáltam szerencsét az egyetemi felvételin. Történelem–kommunikáció szakon szerettem volna tanulni, de felmérve a tandíj jelentette anyagi terhet, maradt a történelem. Ösztöndíjra nem vagyok jogosult, mert történelem szakosként nem jár ösztöndíj, mondván, ilyen szak van a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Főiskolán is. Pedig a kettő között nagy a különbség. Végül két helyre is felvettek: mind az ELTE, mind a Szegedi Egyetem történelem szakára. Az ELTE-n szerettem volna tanulni, de mivel nem kaptam kollégiumi férőhelyet, még egy évet halasztanom kellett.

Az egyetemet végül 2004-ben kezdtem el. Kollégiumi helyet a határon túli magyar diákoknak létesített Márton Áron Szakkollégiumban kaptam. A reformok címszó alatt végrehajtott megszorítások következtében azonban 2007 első felében a szakminisztérium elrendelte a Márton Áron Szakkollégium és a Balassi Intézet összevonását. Az új igazgató körlevele már sejtette a változások irányát. Ma már nem csak határon túli magyar diákok laknak az intézményben.

Említettem, hogy állami ösztöndíjra nem vagyok jogosult, viszont élhetek bizonyos lehetőségekkel. Az

ELTE-n elkülönítettek egy Szolidaritási Alapot, amely a rászoruló határon túli magyar diákokat hivatott támogatni. A Márton Áron Szakkollégiumnak is van egy Tamasz nevezetű pályázata hasonló céllal. Mindkét helyre minimum négyes átlaggal rendelkező diákok pályázhatnak. A támogatás összegét pontozásos rendszerrel döntenek el. Nekem is sikerült néhányszor sikeresen pályáznom. Emellett a Magyar Műveltség Szolgálatól is számíthatok anyagi támogatásra.

Korábban, ha egy határon túli diák sikeresen felvételizett valamelyik magyarországi felsőoktatási intézménybe, a hatóságok automatikusan megadták a tartózkodási engedélyt a képzési idő tartamára. Ma már nem így van, mert állítólag sokan visszaéltek vele. Most minden évben meg kell hosszabbítani az itt tartózkodásra feljogosító okmányt. Az iratok beszerzésének feltételei szinte hétről-hétre szigorodnak. 2007 tavaszától minden Magyarországon tartózkodó külföldinek, így az itt tanuló diákoknak is rendelkezniük kell teljes körű egészségügyi biztosítással, azaz a TAJ-szám kötelező. Eddig elég volt egy nyilatkozat, miszerint szükség esetén az illető a bankszámláján lévő összegből fedezi egészségügyi ellátását. Az állami ösztöndíjas diákoknak ez nem jelent plusz terhet, hiszen ingyen kiválthatják a tb-kártyát. Vagyis az intézkedés leginkább az ösztöndíjjal nem rendelkező és tandíjat fizető határon túli magyar diákokat érinti súlyosan. Ők az Országos Egészségügyi Pénztárral köthetnek önkéntes (önkéntesen kötelező) szerződést a tb-kártya megszerzése érdekében. A havi díj a mindenkori minimálbér harminc százaléka, de ez a díj sem jogosítja fel a diákot a teljes körű egészségügyi ellátásra, hiszen hat hónapon át történő, azaz több mint százhuszezer forint befizetése ellenében is csak az elsősegély költségeit fedezi a pénztár. A kiállított könyvecskét, amely a TAJ-kártyát helyettesíti, minden hónapban le kell pecsételtetni az OEP ügyfélfogadó irodájában.

A ma érvényes rendelkezések értelmében, ha valaki a tartózkodási engedélyt szeretné meghosszabbítani, be kell szereznie a tb-kártyát. Ekkor éri a meglepetés. Az Országos Egészségügyi Pénztár csak olyan külföldi állampolgárral köt szerződést, aki legalább hat hónapig érvényes tartózkodási engedéllyel rendelkezik. Akivel az egészségügyi pénztár nem hajlandó szerződést kötni, az elindulhat kilincselni a magánbiztosítóknál. A diáknak nincs sok választása. Biztosításra szüksége van, sürgősen. Még nagyobb anyagi terhet kell vállalnia. De vállalja, mert tanulni akar. Mert diplomát akar szerezni. Ha végre talál egy magánbiztosítót és az szerződést köt vele, még mindig nincs túl a nehezén. Mert ahhoz, hogy ez a szerződés érvényes legyen, szüksége van a TAJ-

számra. Abszurdum. Hiszen voltaképpen azért fordult a magánbiztosítóhoz, mert az OEP nem hajlandó tb-kártyát biztosítani a számára. Én szerencsére már túl vagyok ezen a procedúrán.

Tartózkodási engedélyt a Bevándorlási Hivatal irodáiban kell beszerezni, amelyek túlszűfoltak, bár az utóbbi időszakban történtek pozitív változások. A hivatal Budafoki út 60. alatti kirendeltségén például a szerdai nap kizárólag az egyetemistáké és a főiskolásoké. De így is megesik, hogy az ügyintézés egy egész napot igénybe vesz. A hivatalnokok sokszor lekezelők, a túlterhelés fáradalmaitól mogorvák és barátságatlanok. Mintha az ügyfelek lennének minden bajuk forrásai. Ide kötélidegek kellene, mindkét fél számára.

Ezek az intézkedések persze minden Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárt érintenek. De az ösztöndíjjal nem rendelkező, tandíjat fizető, szerény anyagi helyzetben lévő családból származó határon túli magyar diákokat érintik a legsúlyosabban. A tandíj egy félévre lebontva kilencvenezer forintról indulva elérheti a több milliót, egyetemtól függően. Ehhez jönnek az utazási kiadások, a kollégiumi díj vagy az albérlet, a könyvtári bérlet, illetve a könyvek és egyéb taneszközök megvásárlásának költségei. Az élelmezést és a ruházódást szándékosan a végére hagytam, mert rajtuk lehet a leginkább spórolni. Akinek a szülei nem tudják fizetni a tanulmányok költségeit, az a tanulás

mellett, sokszor az órák látogatása helyett, dolgozik, pályázatokat ír. A diákoknak éppen a tanulásra marad a legkevesebb idejük.

Nemrég felszólítást kaptam, hogy írassam át lecke-könyvemmet és beiratkozási lapomat. Ugyanis én az eredeti nevemen, Lengyel Jánosként iratkoztam be az egyetemre. De kiderült, hogy ez nem megfelelő, mert az én hivatalos nevem, ami az útlevelemben szerepel, az Ivan Lendyel.

Ha annak idején ukrán iskolát, ukrán egyetemet választottam, ma sokkal egyszerűbb az életem. Tudomásom szerint a magyar állam Kárpátalját illetően évente negyven diáknak biztosít ösztöndíjat. Mint már említettem, a történelem szak nem tartozik az ösztöndíjas kategóriába. Éppen ezért az is megfordult a fejemben, hogy kínai szakra kellett volna jelentkeznem, az biztosan ösztöndíjas. S egyébként is, ha hazamegyek, mit csináljak a magyar történelemtanári diplomámmal? Nem lesz rám szükség, mert az újabb ukrán tanügyi rendelkezések a magyar iskolahálózat felszámolását célozzák. Enyhén szólva is meglepő az ukrainai pápai nuncius intelme, amelyet a Kárpátalján szolgáló magyar ferenceseknek címzett: tanuljanak meg ukránul, a következő nemzedék már úgyis azon a nyelven fog beszélni. S úgy látom, a végső cél az anyaországban sem a korszerű műveltséggel és tudással felvértezett magyar nemzet jövőjének a biztosítása.

